

ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χριστιανική Γραμματεία III

Ενότητα 2-Δ Β4: Οι πρώτοι σουμμιστές

Αναστάσιος Γ. Μαράς, Δρ Θ.

Πρόγραμμα Ιερατικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας και στην Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Θεσσαλονίκης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας 2-Δ Β4

- Sententiae et Summae.
- Πέτρος Λομβαρδός (1100-1160).
- Γρατιανός (12^{ος} αι.).

Sententiae et Summae

- Εγχειρίδια θεολογίας ή Φιλοσοφίας για τις Σχολές της Δύσης.
- Τυπικά δείγματα της Σχολαστικής Θεολογίας.
- Τυποποιημένη διαίρεση και ταξινόμηση υλικού
- Sententiae: Γνώμαι.
- Summa sententiarum: έργο άγνωστου συγγραφέα μεταγενέστερου του Πέτρου Λομβαρδού.
- Summa: Σύνοψη.

Πέτρος Λομβαρδός (1100-1160) 1/3

- Καταγόταν από τη Ναβάρρα, σπούδασε στο Παρίσι την εποχή του Αβαιλάρδου και του Ούγκου Βικτωρίτη.
- Δίδαξε στη Σχολή της Notre-Dame, χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία.
- Αρχιεπίσκοπος Παρισίων, λίγο πριν το θάνατό του.
- **Liber Scententiarum**: Δογματικό εγχειρίδιο με πρότυπο το αντίστοιχο έργο του Ιωάννη Δαμασκηνού (Έκθεσις ακριβής της ορθοδόξου πίστεως).
- 4 μέρη: Τριαδολογία, πτώση, Θεία χάρις, μυστήρια.

Πέτρος Λομβαρδός (1100-1160) 2/3

- Βασίζεται στην αυθεντία της Βίβλου και των Πατέρων, κυρίως Αυγουστίνος (1000 παραπομπές), Ιάριος Πουατιέ, Ιωάννης Δαμασκηνός.
- Δεν διατύπωσε τίποτα δικό του από φόβο νεωτερισμού.
- Καθόρισε τον αριθμό των μυστηρίων, επτά, για τους Δυτικούς, με τον οποίο συμφωνούσαν και άλλοι την ίδια εποχή.
- Επιρροές Αβαιλάρδου: Ο Λόγος έλαβε ανθρωπότητα χωρίς ιδιαίτερη υπόσταση.

Πέτρος Λομβαρδός (1100-1160) 3/3

- Ταύτιση Αγίου Πνεύματος με τη Θεία χάρη.
- Το έργο του είναι συμπληρωματικό, αλλά με συντομία, περιεκτικότητα, σαφήνεια, μεθοδικότητα και εκκλησιαστικότητα.
- 1215: Σύνοδος Λατερανού, καθιέρωση του έργου ως κύριου δογματικού εγχειρίδιου ως το 16^ο αι. 4000 υπομνήματα.
- Αντικαταστάθηκε από τον Θωμά Ακινάτη το 16^ο αι.

Γρατιανός (12^{ος} αι.)

- Μοναχός και Καθηγητής στη Νομική Σχολή της Μπολόνια.
- *Concordia discordantium canonum*: Ακολουθεί τη μεθοδολογία του «ναι και Όχι» του Αβαιλάρδου.
- Παραθέτει αντιτιθέμενα διατάγματα, κανόνες και πατερικά κείμενα, στα οποία δίνει μια αρμονική λύση.
- Είχε προηγηθεί το αντίστοιχο έργο του Αλέξιου Αριστηνού, Σύνοψη Κανόνων (1140).

Ερωτήσεις 1/2

1. Τι ήταν οι Sententiae και Summae;
2. Πως προέκυψαν οι Summae;
3. Ποιος ήταν ο Πέτρος Λομβαρδός;
4. Τι είναι το Liber Scententiarum;
5. Ποια η ιστορική πορεία του Liber Scententiarum;

Ερωτήσεις 2/2

6. Πως προέκυψε η καθιέρωση του Liber Scententiarum;
7. Τίνος συγγραφέα έργα αντικατέστησαν το Liber Scententiarum;
8. Ποιος ήταν ο Γρατιανός;
9. Ποιο έργο συνέγραψε ο Γρατιανός;
10. Ποια μεθοδολογία ακολουθεί ο Γρατιανός;

Απαντήσεις 1/3

1. Εγχειρίδια θεολογίας ή Φιλοσοφίας για τις Σχολές της Δύσης. Τυπικά δείγματα της Σχολαστικής Θεολογίας.
2. Από τη «Summa sententiarum», έργο άγνωστου συγγραφέα μεταγενέστερου του Πέτρου Λομβαρδού.
3. Ο Πέτρος Λομβαρδός (1100-1160) ήταν Αρχιεπίσκοπος Παρισίων, καθηγητής στη Σχολή της Notre-Dame και συγγραφέας του «Liber Scententiarum».

Απαντήσεις 2/3

4. Δογματικό εγχειρίδιο με πρότυπο το αντίστοιχο έργο του Ιωάννη Δαμασκηνού (Έκθεσις ακριβής της ορθοδόξου πίστεως), έργο του Πέτρου Λομβαρδού.
5. Το Liber Scententiarum αποτέλεσε το κύριο εγχειρίδιο Δογματικής Θεολογίας στις Ρωμαιοκαθολικές Θεολογικές Σχολές από τον 12^ο ως τον 16^ο αιώνα.
6. Από τη Σύνοδος του Λατερανού το 1215.
7. Του Θωμά Ακινάτη.
8. Μοναχός και Καθηγητής στη Νομική Σχολή της Μπολόνια το 12^ο αιώνα.

Απαντήσεις 3/3

9. Το «Concordia discordantium canonum».
10. Ακολουθεί τη μεθοδολογία του «ναι και Όχι» του Αβαιλάρδου. Παραθέτει αντιτιθέμενα διατάγματα, κανόνες και πατερικά κείμενα, στα οποία δίνει μια αρμονική λύση.

Ηλεκτρονικές πηγές

- Πέτρος Λομβαρδός. «[Liber sententiarum](#)».

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Χρήστου, Παναγιώτης Κ. (2005).
Εκκλησιαστική Γραμματολογία: Πατέρες και
θεολόγοι του Χριστιανισμού. Τόμος Β' - 2^η
έκδοση, Θεσσαλονίκη: Κυρομάνος, σελ.
110-111.

